Nr. 2760.

Currenda XV. & XVI.

A. D. 1877.

Ustawy i przepisy wojskowe dla urzędów parafialnych sumarycznie zebrane.

W urzędowaniu parafialném ważną odgrywają rolę ustawy i przepisy wojskowe.

Kosystorz biskupi nie omieszkał téż od czasu do czasu wychodzące ustawy i przepisy wojskowe Wielebnemu Duchowieństwu w kurendach do wiadomości podawać i do ścisłego tychże przestrzegania polecać. Mimo to okazuje się potrzeba sumarycznego zestawienia tychże ustaw i przepisów wojskowych dla lepszéj i pewniejszéj informacyi Wielebnego Duchowieństwa i ścislejszego poglądu na sprawy wojskowe.

Ustawy i przepisy wojskowe jedne odnoszą się do prowadzenia ksiąg metrykalnych, zaciągania aktów kościelnych i wystawiania świadectw metrykalnych, drugie dotyczą zawierania małżeństw u osób wojskowych.

Część I.

Ustawy i przepisy wojskowe odnoszące się do prowadzenia ksiąg metrykalnych, zaciągania aktów kościelnych i wystawiania świadectw metrykalnych.

Wskazówki wyjęte z okólnika Wys. c. k. Ministerstwa wojny z 28. maja 1869. l. 2014/praes. dla duchowieństwa świeckiego, mającego w zastępstwie księdza wojskowego dla osób pod juryzdykcyą wojskową zostających prowadzić osobne księgi metrykalne, podane w kurendzie I. z r. 1871. Nr. 706. na stron. 5. Nr. 3817. pod punktem 3. et sq. są następujące:

3. W miejscach gdzie kilka stoi batalionów albo inne jakie znajdują się oddziały wojska około 1000 głów, a nie ma żadnego księdza wojskowego, obowiązani są duchowni świeccy (plebani lub administratorowie) u dowódzcy załogi lub oddziału wojskowego postarać się o osobne książki metrykalne sporządzone umyślnie na to, aby do nich zaraz wpisywać owe funkcye kościelne, które w zastępstwie księdza wojskowego sprawowali dla osób wojskowych w czynnéj służbie zostających.

W innych miejscowościach, z małą załogą lub oddziałem wojska, gdzie pleban dla osób wojskowych w czynnéj służbie zostających funkcye kościelne wykonywał, powinien takowe zaraz zapisać w swoje parafialne metryki z dokładnem oznaczeniem pułku lub oddziału wojska, do którego osoba wojskowa należy, aby później odesłanym mógł być wypis,

czyli extrakt metrykalny do najbliższéj komendy wojskowéj, do któréj owa osoba przynależy.

4. Wypis ten czyli extrakt z książek metrykalnych ma być zaraz po dokonanéj funkcyi kościelnéj przesłany do komendy wojskowéj, którą to dotyczy, a względnie co do sepultury do komendanta szpitalu wojskowego, zaś z końcem miesiąca osobny extrakt do proboszcza wojskowego obwodowego (Militaer-Pfarrer) znajdującego się obecnie w Krakowie.

5. W owych parafiach, gdzie się osobne książki metrykalne dla wojska prowadzi (jak wyżéj pod 3) powinien pleban w te metryki zaciągnięte akty, jeszcze drugi raz na osobnych arkuszach zapisywać, czyli utrzymywać duplikaty ksiąg metrykalnych i arkusze, które więcéj funkcyi jednego rodzaju zawierają, razem zeszyć i co kwartał odesłać do c. k. proboszcza dotyczącego okręgu wojskowego zrobiwszy na końcu rejestr alfabetyczny imion tych osób, o których pisze duplikaty. Jeżeli nie było żadnego takiego aktu kościelnego, natedy robi się o tém proste doniesienie do owego wojskowego proboszcza.

6. Nakoniec dobrze jest każdy akt względem osoby wojskowéj zapisać także w metrykę parafialną cywilną, gdyż wojskowe księgi metrykalne mogą być albo odebrane albo z zmianą garnizonu gdzieindziéj przeniesione, a doświadczenie uczy, że wojskowe osoby wyszedłszy z wojska lub téż ich krewni i t. p. interesowani dopytują sią zwykle o metryki chrztu, sepultury i t. d. u księdza tego miejsca, gdzie się chrzest, ślub lub pogrzeb odbywał.

W związku z powyższym okólnikiem W. c. k. Ministerswa wojny z 28. maja 1869. l. 2014/praes. ściśle przestrzegać należy dalsze rozporządzenie Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 27. maja 1871. l. 16170. odnoszące się d$_0$ przechowywania dokumentów ślubnych i t. d. publikowane w kurendzie XIV. z r. 1871. Nr. 3212. na stronicy 112. Nr. 2033. Mianowicie czy dokumenta przekładane przez nowożeńców w celu zawarcia ślubów małżeńskich jeżeli nowożeniec podlegający duchownéj juryzdykcyi wojskowéj z narzeczoną ze stanu cywilnego przed jéj proboszczem małżeństwo zawiéra, u tego ostatniego, czy téż u wojskowego proboszcza nowożeńca, w przechowaniu pozostać powinny, powołane rozporządzenie Wys. c. k. Namiestnictwa z 27. maja 1871. l. 16170. w myśl bliższego określenia Wys. c. k. Ministerstwa wojny z dnia 15. lutego 1871. tudzież Wyznań i Oświaty z d. 5. kwietnia 1871. l. 2335. stanowi, co następuje:

Dokumenta ślubne katolików pozostają:

1. Jeżeli ślub udzielony został przez wojskowego dusz pasterza, jako dowód zachowanych przy tym akcie przepisów prawnych, u tegóż dusz pasterza.

2. Jeżeli zaś ślub w skutek delegacyi względnie polecenia przez wojskowego kapelana udzielonym został, należy wyciąg metrykalny dotyczącemu wojskowemu dusz pasterzowi do przechowania udzielić.

3. Jeżeli nowożeńcy podlegają różnym dusz pasterzom (dwom wojskowym albo jednemu

wojskowemu i jednemu świeckiemu) mają być dokumenta ślubne u dusz pasterza przechowane, który ślub daje.

4) Jeżeli ślub (w skutek delegacyi) udzielony został przez dusz pasterza, pod którego juryzdykcyą żaden z nowożeńców nie należy, w tedy dokumenta ślubne pozostają w przechowaniu tego dusz pasterza, który obecnie dusz pasterza delegował i który w takim wypadku obowiązany jest, w dotyczącym dokumencie delegacyjnym uwidocznić znamiona wszelkich do zawarcia ślubu przedłożonych aktów, aby w metrykach ślub dającego dusz pasterza wciągnięte być mogły.

Co do delegacyi w 4. punkcie wzmiankowanéj zauważano, że w razie, jeżeli nowożeniec podlegający wojskowéj juryzdykcyi duchownéj zawiéra ślub przed proboszczem narzeczonéj ze stanu cywilnego, ten ślub podług ustaw kościelnych i cywilnych prawnie zawartym będzie, i że proboszcz narzeczonéj nie potrzebuje w tym celu delegacyi ze strony wojskowego dusz pasterza, pod którego juryzdykcyą nowożeniec pozostaje. — Mimo to c. k. państwowe Ministerstwo wojny uznało za stósowne, aby wojskowy dusz pasterz nowożeńca, który sobie życzy zawrzeć ślub przed dusz pasterzem narzeczonéj, z poświadczeniem zapowiedzi wydał także certyfikat uwalniający, t. j. mający na celu zabezpieczenie ważności ślubu dla wojskowego nowożeńca, czy mianowicie ze strony nowożeńca nie zachodzi jaka przeszkoda do ważnego zawarcia ślubu, a świecki dusz pasterz ma się zadowolnić tylko poświadczeniem zapowiedzi należycie klauzulowaném i ma baczyć na to, aby dokumenta ślubne narzeczonéj były w porządku.

Odnośnie do wydawania metryk śmierci i ślubu dla rezerwistów i urlopników, stanowi okólnik Wys. c. k. Namiestnictwa dnia 12. grudnia 1871. l. 47017. ogłoszony w kuXIX. z r. 1871. na stron. 160. Nr. 4231. i kur. III. z r. 1872. str. 20. iż przełożonym gmin wydawać należy z urzędu metryki śmierci i ślubu rezerwistów i urlopników; a mianowicie w każdym wypadku śmierci urlopnika lub rezerwisty należy udzielić bezwłocznie wyciąg metrykalny przełożonemu gminy do dalszego przedłożenia wraz z paszportami wojskowemi władzom dotyczącym (c. k. Starostwu,) zaś co do metryk ślubu, sami rezerwiści i urlopnicy obowiązani są o zawartém małżeństwie donieść przy najbliższém zebraniu kontrolném, przedkładając metrykę ślubu lub wierzytelny odpis tejże.

To samo tyczy się żołnierzy stale uwolnionych, którym z urzędu wydawać należy metryki ślubne do okazania tychże komisyi kontrolującéj.

Wystawione w tym celu wyciągi metrykalne wolne są od stępla z dopiskiem „dla ewidencyi wojskowéj“ tudzież od taksy kancelaryjnéj. Zobacz kurendę XVI. z r. 1875. Nr. 3996. str. 131. Nr. 3758.

W związku z powyższymi przepisami wojskowymi zostaje rozporządzenie Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 4. czerwca 1872. l. 16172. ogłoszone w kurendzie IV. z r. 1872. Nr. 2582. stron. 30. Nr. 2368., że urzędy parafialne w wyciągach z rejestrów chrztu i urodzenia wydawanych corocznie względem popisowych młodzieńców I. klasy wieku, nie powinny pomijać takich młodzieńców, którzy z swymi rodzicami przesiedlili się w inny

powiat, tylko należy i takich młodzieńców wykazać jako popisowych i zarazem wskazać miejsce przesiedlenia.

Względem wyciągów z metryk o śmierci osób do wojska przynależnych, stanowi rozporządzenie Wys. c. k. Namiestnictwa z d. 12. września 1870. l. 33377. kurenda XV, XVI. z r. 1870. strona 115. Nr. 2908. że prowadzący księgi metrykalne obowiązani są zapisując do ksiąg zmarłych osoby, które nie są w księgach urodzonych téjże gminy wciągnięte, a przed 23 rokiem życia swego zmarłe, mając przynależność do pewnéj gminy królestwa lub kraju reprezentowanego w Radzie państwa, odnośny wyciąg z ksiąg zmarłych przesłać prowadzącemu księgi metrykalne w miejscu urodzenia zmarłéj osoby bezpośrednio, jeżeli zaś to miejsce urodzenia w innym kraju koronnym leży, lub jeżeli zmarły do innego wyznania należy, za pośrednictwem publicznéj władzy krajowéj.

Prowadzący księgi metrykalne w miejscu urodzenia zmarłego, powinni zaś w rubryce „uwagi" uwidocznić dzień i miejsce śmierci zmarłéj osoby, i odwołać się na odnośny wyciąg metrykalny, któren w aktach metrykalnych przechować należy.

Gdyby miejsce urodzenia zmarłego w innéj drodze nie mogło być sprawdzoném, prowadzący księgi metrykalne w miejscu śmierci, zawezwać mogą pomocy władz politycznych.

W związku z powyższém rozporządzeniem dla utrzymywania ewidencyi zaszłych śmierci mężczyzn przed ukończeniem 23 lat życia, rozporządzenie Wysok. c. k. Namiestnictwa z dnia 14. październ. 1871. l. 39635. kurenda XIX. Nr. 4244. str. 155. Nr. 3549. przepisuje, że prowadzący metryki w obrębie z téj części państwa (Przedlitawii) mają donosić Wys. c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych w drodze dotyczących urzędów politycznych, o zaszłéj tutaj śmierci osób płci męzkiéj przed skończonym 23 rokiem życia, jeżeli rodziły się w królestwie węgierskiém.

Część II.

Ustawy i przepisy wojskowe odnoszące się do zawierania małżeństw u osób wojskowch.

I. Ustawa z dnia 5. grudnia 1868. urządzająca rodzaj i sposób wypełnienia obowiązku służby wojskowéj w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych, ogłoszona w kurendzie szkolnéj IX, X, XI, XII, XIII, XIV. z r. 1868. l. 598. między innemi stanowi co następuje:

§. 1. Obowiązek służby wojskowéj jest powszechnym, a każdy zdolny do broni obywatel państwa osobiście wypełniać go musi.

§. 2. Siła zbrojna rozpada się na armię, marynarkę wojenną, landwerę i rezerwę zapasową.

§. 3. Obowiązek wstąpiepia do armii, do marynarki wojennéj lub landwery, następnie do rezerwy zapasowéj rozpoczyna się z d. 1. stycznia roku kalendarzowego, w którym zobowiązany do służby wojskowéj kończy rok 20 życia.

§ 6. Kto w wieku zdólnym do służby wojskowéj uzyskał prawo obywatelstwa w mo-

narchii, powinien bez względu na to, czy i w jaki sposób dopełnił obowiązku służby wojskowéj w swym dawniejszym kraju rodzinnym, wypełnić nadto w miarę wieku swego przypadający nań jeszcze podług ustawy niniejszéj obowiązek służby wojskowéj.

§. 32. Wszyscy od 1. stycznia do 31. grudnia pewnego roku urodzeni młodzi mężczyźni, stanowią razem jednę klasę wieku, która oznacza się rokiem urodzenia.

Do poboru powołuje się trzy klasy wieku.

§. 43. Naczelnicy gmin i prowadzący metryki odpowiadają za prawdziwość głównych podstaw do list stawienniczych, a pierwsi i za tożsamość osoby wprowadzonego.

§. 44. Kto przez komisyę poborową za niezdólnego na zawsze do służby wojskowéj nie został uznanym, lub kto w trzeciéj klasie wieku nie otrzymał uwolnienia od obowiązku stawiennictwa, temu nie wolno się żenić przed wystąpieniem z trzeciéj klasy wieku.

Do udzielenia wyjątkowego dozwolenia na zawarcie małżeństwa w razie zachodzących szczególnych, a na uwzględnienie zasługujących okoliczności, upoważnionem jest ministerstwo obrony krajowéj, które w tym celu może delegować dotyczącą władzę krajową, lecz pozwolenie to nie pociąga za sobą uwolnienia od obowiązku wstąpienia do armii, (marynarki wojennéj) lub do landwery.

§. 45. Obowiązany do służby, który się ożenił z przekroczeniem zawartego w §. 44. zakazu, z urzędu odstawionym będzie, a w razie niezdatności zostanie skazanym na karę pieniężną do 1000 złr. w. a. na rzecz gminnego funduszu ubogich, lub na więzienie do sześciu miesięcy.

Tych, co zawinili przez popieranie zakazanego małżeństwa, karać należy grzywną do 500 złr. w. a. na rzecz gminnego funduszu ubogich, lub więzieniem aż do trzech miesięcy, nie uwłaczając postępowaniu, jakiemu podlegają stósownie do regulaminów służbowych, jeżeli zostają w służbie publicznéj.

§. 52. *Oprócz czasu czynnéj służby stale urlopowani* obowiązani do służby w linii, tudzież *rezerwiści i landwerzyści, przekroczywszy trzecią klasę wieku,* daléj *oficerowie rezerwy i landwery,* jakotéż *z zatrzymaniem pensyi* i charakteru wojskowego *pensyonowani oficerowie i urzędnicy,* jak również *c. k. inwalidzi patentowani,* jeżeli nie przebywają *w domach inwalidów,* podlegają co do ożenienia się *ogólnym ustawom i przepisom,* t. j. ci wszyscy nie potrzebują zezwolenia władzy wojskowéj do zawarcia ślubów małżeńskich, jeżeli mianowicie w czynnéj służbie wojskowéj nie zostają i trzecią klasę wieku przekroczyli.

W związku z powyższym przepisem §. 52. rzeczonéj ustawy wojskowéj z d. 5. grudnia 1868. przestrzegać należy Okólnik Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 16. lutego 1870. l. 3813. odnoszący się do ślubów pensyonowanych oficerów, ogłoszony w kurendzie IV. z r. 1870. Nr. 1093. na str. 32. Nr. 755, a tak opiewający, że *§. 52.* Ust. wojskowéj z dnia 5. grudnia 1868. *uwalniający* w sprawach małżeńskich *pensyonowanych oficerów i urzędników* wojskowych, tudzież *inwalidów patentalnych nie umieszczonych w domu*

inwalidów, od dotyczących przepisów wojskowych, odnosi się tylko *do tych oficerów, stron wojskowych, urzędników wojskowych, stron niższych i sług* armii, którzy jako *zupełni* inwalidzi lub z innego powodu *stale* są pensyonowani, tudzież do *inwalidów patentalnych i rezerwistów*; gdy *przeciwnie dla czasowo pensyonowanych* wojskowych, dalej *dla oficerów*, którzy jako *półinwalidzi pensyonowani* i do *służby miejscowéj* notowani są, tudzież *dla żołnierzy*, umieszczonych *w domu inwalidów* obowiązują i nadal postanowienia najwyższego reskryptu z d. 30. sierpnia 1861. o małżeństwach w c. k. armii lądowéj, ogłoszone rozporządzeniem c. k. Ministerstwa wojny z d. 14. września 1861. l. 3851.

W tym samym duchu przemawia Obwieszczenie c. k. Namiestnictwa z d. 23. stycznia 1869. l. 3632, ogłoszone w kurendzie IV. z r. 1869. Nr. 1509. str. 26, którego §. 11. następnie opiewa: „Ustanowiony ustawą wojskową wyjątek przyjmowanych oficerów i urzędników wojskowych, tudzież inwalidów patentowanych nie zostających w domu inwalidów, od postanowień przepisów o żenienie się, rozciąga się naturalnie tylko na *zupełnych inwalidów* lub w ogóle *stale pensyonowanych* oficerów, strony wojskowe, urzędników wojskowych, niższe strony i sług armii, tudzież *inwalidów patentowanych i będących w rezerwacyi*; co się zaś tyczy wojskowych *czasowych pensyonowanych* i oficerów pensyonowanych *jako półinwalidów* z przeznaczeniem do zakładu miejscowego, tudzież *żołnierzy pozostających* na utrzymywaniu *w domu inwalidów*, obowiązują nadal przepisy o żenieniu się w c. k. armii lądowéj z dnia 14. września 1861. l. 3851.

Oficerowie rezerwy tudzież oficerowie stale pensyonowani, strony wojskowe i urzędnicy mają o uskutecznionem zaślubieniu, z załączeniem świadectwa moralności narzeczonéj, tudzież legalizowanego odpisu metryki ślubu zrobić doniesienie do odnośnéj wojskowéj władzy ewidencyjnéj, która ma je komunikować przełożonéj komendzie jeneralnéj (wojskowéj), celem uzupełnienia ksiąg matrykalnych, a mianowicie co do oficerów rezerwy w każdym pojedynczym wypadku, co do innych kwartalnie.

Jakkolwiek zaś stale urlopowani i rezerwiści nieczynni po wyjściu z trzeciéj klasy wieku zezwolenia władzy wojskowéj do zawarcia małżeństwa nie potrzebują, obowiązani są przecież przed ślubem wykazać się datami od c. k. Starostw powiat. potrzebnemi do dokładnego zapisania ślubu, przedstawiając kartę poborową (Stellungsliste), kartę urlopu (Urlaubspaß), względnie kartę rezerwową (Reservekarte) celem nabrania pewności o długości lat ich służby wojskowéj; zobacz okólnik Wys. c. k. Namiestnictwa z d. 15. lut. 1868. kur. V. z r. 1868. str. 33. l. 879. Następnie zobacz. kur. XIX. z r. 1871. str. 158. l. 3845. „O ożenieniu“ a mianowicie:

I. Po za czas czynnéj służby podlegają stale urlopowani i rezerwiści, skoro przekroczyli trzecią klasę popisową, co do ożenienia się powszechnym ustawom i przepisom, t. j. zezwolenia władz wojskowych do zawarcia małżeństwa nie potrzebują.

II. Urlopnik lub rezerwowy, który trzeciéj klasy wieku nie przekroczył, potrzebuje do swego ożenienia pozwolenia władzy wojskowéj. Prośby o dozwolenie małżeństwa mają być wnoszone do miejscowego c. k. Starostwa.

III. O zawartém małżeństwie należy donieść przy najbliższém zgromadzeniu kontrolném ustnie za przedłożeniem metryki ślubnéj lub wierzytelnego odpisu téjże.

II. Tak samo od *osób wojskowych do czynnéj służby należących* a chcących zawierać śluby małżeńskie żądać ma kapłan świecki przed udzieleniem im ślubu, aby się wykazali.

a) pozwoleniem od władzy wojskowéj (Heiratslizenz).

b) świadectwem o zapowiedziach ogłoszonych przez dotyczącego księdza wojskowego (Verkündschein).

c) Odprawieniem nowożeńców do świeckiego dusz pasterza celem otrzymania ślubu małżeńskiego (Entlaßschein).

Inne do tego ślubu należące dokumenta przechowuje u siebie ten ksiądz wojskowy który wydał kartę zapowiedzi i odprawy, wszelako wystawiający te pisma powinien w nich dokładną i wyraźną uczynić wzmiankę o wszystkich u siebie zatrzymanych dokumentach, aby to zapisano w księgach metrykalnych téj parafii, gdzie ślub dawano. Zobacz kur. I. z r. 1871. l. 706. str. 5. l. 3817.

III. Powyższe przepisy ustawy wojskowéj, odnoszą się także *do ochotników jednorocznych,* o których przyjmowaniu i warunkach służby wojskowéj okólnik c. k. Namiestnictwa z d. 23. stycznia 1869. l. 3632. ogłoszony w kurendzie IV. V. VI. z r. 1869 l. 1509. od §. 12. aż do końca traktuje, a mianowicie: i ochotnicy jednoroczni nie potrzebują zezwolenia władzy wojskowéj do zawarcia ślubów małżeńskich, jeżeli trzecią klasę wieku popisowego ukończyli i w czynnéj służbie wojskowéj nie zostają.

IV. Powyższe przepisy wojskowe stósować należy także do *osób wojskowych należących do obrony krajowéj* (die Landwehr) albowiem ustawa o obronie krajowéj z dnia 13. maja 1869. l. 68, ogłoszona w kurendzie VII. z r. 1869. l. 2174, osobom wojskowym obrony krajowéj te same korzyści przyznaje, które na mocy ustawy wojskowéj z d. 5. grudnia 1868, a następnie okólników Wys. c. k. Namiestnictwa z d. 16. lutego 1870. l. 3813, tudzież z dnia 23. stycznia 1869. l. 3632, przysługują osobom w stałéj armi, zostającym.

Albowiem §. 21. powołanéj ustawy o obronie krajowéj (kur. VIII. z r. 1869) w tekście oryginalnym tak opiewa: „Die im Kriege oder überhaupt im activen Dienste invalid gewordenen Landwehr-Offiziere oder Landwehrmänner genießen dieselben Begünstigungen, welche in dieser Beziehung für das stehende Heer bestehen.“ Następnie §. 23. téjże ustawy o obronie krajowéj opiewa jak następuje: „Offiziere und Mannschaft der Landwehr, welche sich nicht im activen Dienste befinden, unterstehen in allen ihren bürgerlichen Verhältnißen (a zatem i w sprawach małżeńskich), so wie auch in straf- und polizeilichen Angelegenheiten den Civilgerichten und Behörden, und sind nur jenen Beschränkungen unterworfen, welche in dem Wehrgesetze begründet und für die Evidenthaltung nothwendig sind. Die in der activen Dienstleistung Stehenden unterliegen den militärischen Straf- und Disciplinargesetzen, hinsichtlich ihrer bürgerlichen Verhältnisse, welche sich nicht auf den militärischen Dienst beziehen, unterstehen sie jedoch den bürgerlichen Gesetzen und Behörden.“

Ztąd wynika, że przy zawieraniu małżeństw u osób do obrony krajowéj (die Landwehr) należących, przestrzegać należy przepisy ustawy wojskowéj (Wehrgesetz) z d. 5. grudnia 1868. wyżéj przytoczone.

Odnośnie do powyższéj materyi zachować należy przepisy statutu krajowego dla c. k. milicyi krajowéj, ogłoszone w kurendzie VI. i VII. z r. 1871. pod tytułem V. a) „osobiste stosunki“ — gdzie między innemi tenże statut przepisuje, że co do zawarcia małżeństwa przez żołnierzy milicyi krajowéj, którzy trzecią klasę wieku przekroczyli, zachowane być mają ogólne ustawy, t. j. że żołnierze milicyi krajowéj, jeżeli w czynnéj służbie nie zostają, zezwolenia wojskowego nie potrzebują, którzy zaś trzeciéj klasy wieku jeszcze nie przekroczyli, wyjątkowego pozwolenia Wys. c. k. Namiestnictwa potrzebują.

Oficerowie milicyi krajowéj nie są obowiązani do złożenia kaucyi, mają jednakże uwiadomić o zawarciu małżeństwa z przedłożeniem świadectwa moralności małżonki i metryki chrztu, bióro ewidencyi milicyi krajowéj, a względnie swe przełożone władze. Oficerowie, którzy z czynnéj służby stałego wojska przeszli do czynnéj milicyi krajowéj, potrzebują do zawarcia małżeństwa pozwolenia od cesarza dotąd, dokąd ich powrót do stałego wojska jest zastrzeżony. Zobacz w tym względzie także kurendę II. z r. 1875. str. 12. l. 128, gdzie znajdujemy rozporządzenie Wys. c. k. Ministerstwa obrony krajowéj z dn. 19. listopada 1872. l. 13884. w myśl §. 36. statutu dla c. k. obrony krajowéj przepisujące, że oficerowie przeniesieni z stałéj armii do czynnéj służby przy obronie krajowéj, jak długo przysługa im prawo powrotu do stałéj armii, potrzebują do zawarcia związków małżeńskich zezwolenia Jego c. k. Mości.

Chcący się zrzec rzeczonego prawa powrotu, winni swe zrzeczenie się poparte rewersem prawomocnym przez dwóch świadków podpisanym, przedłożyć przed zawarciem małżeństwa Wys. c. k. Ministerstwu obrony krajowéj, które w tym względzie na podstawie ogólnych ustaw i przepisów o małżeństwach osób z obrony krajowéj orzekać ma. Zatém bez rzeczonego pozwolenia czynnym oficerom obrony krajowéj ślubów dawać nie wolno, zaś dla oficerów nie zostających w czynnéj służbie obrony krajowéj pozwolenie to nie jest potrzebnem.

V. Przy zawieraniu małżeństw *inwalidów patentowanych i rezerwistów* (Patental- und Vorbehaltsinvaliden) żądać należy przyzwolenia miejscowéj władzy politycznéj i urzędowego poświadczenia o polepszeniu ich położenia przez zawarcie małżeństwa. Wrazie niezgodnego orzeczenia władzy wojskowéj z polityczną, rozstrzyga główna komenda wojskowa prowincyi (Landes-General-Kommando.) Jednak żonom takim przed zawarciem ślubu z urzędu oświadczyć należy, że przez to małżeństwo nie nabywają żadnych praw do jakiegokolwiek zaopatrzenia lub wsparcia ze strony władz wojskowych, a nawet na wypadek powołania męża do czynnéj służby mają w domu pozostać. Okólnik Wys. c. k. Namiestnictwa z dn. 31. grudnia 1867. kurenda II. z r. 1868. str. 14. l. 366.

VI. O małżeństwie *landwerzystów przed i po wyjściu* z trzeciéj klasy popisowéj rozporządza okólnik wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca 1871. l. 12183. ogłoszony w kurendzie VIII. z r. 1871. stron. 67. l. 1263, że przed wyjściem z trzeciéj klasy

popisowéj pozwolenia władzy wojskowéj potrzebują, że zaś po wyjściu z trzeciéj klasy popisowéj tego pozwolenia nie potrzebują.

Oddziały ewidencyjne landwery (sierżanci powiatowi) są zresztą od c. k. komendy obrony krajowéj li tylko umocowani, udzielać urzędom parafialnym na zapytania w wątpliwych wypadkach wyjaśnienia urzędowego, które jednak zawierać może rok urodzenia, jaki jest zapisany w karcie księgi ewidencyjnéj dotyczącego landwerzysty i uwagę, czy tenże potrzebuje pozwolenia do zawarcia związku małżeńskiego lub nie. To wyjaśnienie musi wszelako być wystósowane do urzędu parafialnego i nie może być wręczone dotyczącéj stronie.

Takie samo ograniczenie prawne co do zawarcia związku małżeńskiego istnieje także względem trwale urlopowanych żołnierzy i względem rezerwistów.

W taki sam sposób ogranicza obowiązek poborowy zawarcie związków małżeńskich w ogóle, tylko że ci popisowi, których komisya poborowa uznała za niezdolnych na zawsze do służby wojskowéj, lub uwolniła od stawiennictwa w trzeciéj klasie popisowéj, żenić się mogą bez osobnego pozwolenia już przed wyjściem z trzeciéj klasy popisowéj.

VII. *Tymczasowo pensyonowani oficerowie* półinwalidzi (mit der Vormerkung für eine Lokalanstellung) potrzebują do zawarcia ślubów małżeńskich pozwolenia c. k. władz wojskowych, jak opiewa cyrkularz c. k. jeneralnéj komendy Lwowskiéj z dn. 26. czerwca 1875. kur. VII. z r. 1875. str. 95. l. 2598. polecając zarazem dusz Pasterzom, ażeby w wypadkach małżeństw pensyonowanych oficerów, każdego razu odnośny patent pensyjny przedłożyli, a w razie, gdyby się okazało, że oficer nie jest za zupełnego inwalida uznany, ani téż w stały spoczynek przeniesiony, ale tylko tymczasowo albo z zastrzeżeniem służby miejscowéj jako półinwalid pensyonowany, albo znajduje się w domu szpitalnym inwalidów, wskazać na potrzebę zezwolenia władz wojskowych, w przeciwnym razie zawarciu małżeństwa bezwzględnie odmówić.

VIII. W końcu należy mieć na pamięci okólnik Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 26. czerwca 1870. l. 18987. ogłoszony w kur. XII. z r. 1870. N. C. 2154. strona 89, że w skutek nowéj organizacyi duchowieństwa wojskowego, którą dotychczasowych kapelanów pułkowych usunięto, a liczbę wojskowych duchownych znacznie zmniejszono, zachodzi konieczna potrzeba, aby świeccy plebani w obszerniejszym niż dotąd prowadzili rozmiarze dusz pasterstwo względem osób zostających pod jurysdykcyą wojskową, a szczególnie w miejscowościach przez większą załogę wojskową zajętych, gdzie tylko ze względów językowych może być odpowiedny duchowny wojskowy przeznaczonym. W większych garnizonach, lub gdzie się znajduje komenda uzupełniająca pułki, albo szpital wojskowy, okazuje się potrzeba, aby założono i prowadzono w przepisany sposób dla wojskowych odrębne księgi metrykalne, mianowicie księgi metrykalne urodzonych, poślubionych i zmarłych.

Wskutek reorganizacyi kleru wojskowego, zobacz kurendę IV, V, VI. z r. 1869. stron 45. l. 1495. — juryzdykcya duchowna nad osobami wojskowemi w czynnéj służbie

zostającemi wszelkiego rodzaju broni, a w obrębie dyecezyi Tarnowskiéj zostającemi, przysługa wojskowemu proboszczowi w Krakowie; zatem urzędy parafialne dyecezyi Tarnowskiéj we wszystkich sprawach małżeńskich osób wojskowych, które do zawarcia małżeństwa pozwolenia wojskowego potrzebują, do urzędu parafialnego wojskowego w Krakowie odnosić się mają, a mianowicie o poświadczenie wywołanych zapowiedzi (Verkündschein), certyfikat uwalniający (Entlaßschein) również do tego urzędu parafialnego odsyłać należy odnośnie ekstrakty metrykalne zaślubin kościelnych (Trauextrakte), świadectwa śmierci (Todtenscheine) osób w czynnéj służbie zostających, jako téż urlopowanych i rezerwistów, metryki urodzin i chrztu dzieci wojskowych zaślubionych a w czynnéj służbie zostających, celem wpisania odnośnych aktów kościelnych do ksiąg metrykalnych wojskowych.

Z Biskupiego Konsystorza,
w Tarnowie dnia 20. kwietnia 1877.

L. 2428.

Wezwanie do datków dobrowolnych na korzyść telegrafistek austryackich.

Już przed 5 laty dozwolił c. k. Rząd austryacki, aby do służby pocztowéj i telegraficznéj używane były kobiety, tym aktem wspaniałomyślny Monarcha Nasz zapewnił niejednéj sierocie, wdowie a nawet całéj familii byt i utrzymanie. Doświadczenie kilkoletnie wypadło na korzyść osób płci żeńskiéj pracujących przy pocztach i telegrafach. Niestety niewiasty pracujące przy tych 2 gałęziach służby publicznéj nie nabywają żadnego prawa do emerytury i pensyi, jakie nabywają urzędnicy państwa. Otoż Wiktor Hrabia Wimpffen, naczelny Inspektor urzędów telegraficznych, powziął chwalebny zamiar zaradzenia temu brakowi, zawiązał w Wiedniu stowarzyszenie ku zaopatrywaniu telegrafistek emeryturą lub pensyą, uzyskał potwierdzenie Najjaśniejszego Pana, który w swéj dobroci serca raczył na ten cel 1000 złr. przeznaczyć i do zbierania składek Hrabiego Wimpffena upoważnić. Jeżeli tedy w myśl odezwy Hrabiego Wimpffena zechce się który z Wielebnych dusz pasterzy jakąś kwotą do zabezpieczenia losu telegrafistek przyczynić, raczy takową Biskupiemu Konsystorzowi nadesłać.

Z Biskupiego Konsystora,
w Tarnowie dnia 5. czerwca 1877.

L. 2505.

Uwiadomienie o pozwoleniu aaném JX. Piotrowi Pietrzyckiemu, Katechecie przy c. k. gimnazyum pełném w Wadowicach na bursę dla młodzieży gimnazyalnéj w Wadowicach.

Reskryptem z dnia 13. kwietnia 1877. l. 2821. upoważnił Jego Ekscelencya Hrabia Potocki Namiestnik Cesarski w Galicyi Wielebnego JX. Piotra Pietrzyckiego katechetę

przy c. k. gimnazyum w Wadowicach do zbierania składek w zachodniéj części Galicyi na budowe kaplicy i bursy dla ubogich uczniów w Wadowicach. Ponieważ w bursie biedni uczniowie będą mieć nadzór i opiekę, a dyrektorem bursy ma być według statutów każdorazowy katecheta gimnazyalny, przeto dana będzie większa rękojmia moralnego wykształcenia młodzieży tamże umieszczonéj, przeto Wielebnego JX. katechetę Piotra Pietrzyckiego zbierającego składki na tak szlachetne cele, ofiarności i dobremu sercu P. T. Wielebnego Duchowieństwa polecamy.

Z Biskupiego Konsystorza,
w Tarnowie dnia 2. Czerwca 1877.

L. 2558.

Uwiadomienie o miedziorytach kościołów S. Szczepana i kościoła wotywnego we Wiedniu.

Dom handlowy R. Waldheima we Wiedniu, ulica Tabor 52, uwiadomił Biskupi Konsystorz, że posiada ozdobne miedzioryty Ś. Szczepana i kościoła wotywnego we Wiedniu. Te miedzioryty tak troskliwie i tak artystycznie są wykonane, iż należą do najcelniejszych tego rodzaju okazów, mogą służyć do ozdoby pokoi i salonów. Cena obydwóch miedziorytów szerokich 63—50 centimetrów jest następująca:

1. Odcisk przed pismem jeden obraz . . . . . 15 złr.
2. Odcisk z pismem na papierze chińskim obraz . . . 10 „
3. Odcisk z pismem na podwójnym tak zwanym Jezu - papierze . 8 „

Opakowanie 60 cnt. w. a.

Gdyby kto z Wielebnych dusz pasterzy życzył sobie nabyć jeden lub drugi miedzioryt, może pieniądze posłać za zaliczką pocztową wprost do domu handlowego wyż wskazanego, albo téż do Biskupiego Konsystorza, który w sprowadzeniu żądanych obrazów pośredniczyć będzie.

Z Biskupiego Konsystorza,
w Tarnowie dnia 5. Czerwca 1877.

Piis ad aram suffragiis commendantur:

N. 2693. Anima A. R. **Andreae Fifański**, Capellani localis in Biesiadki pensione provisi, qui die 27. Maji 1877 Sacram. moribundorum provisus, anno aetatis 67, sacerdotii 44. ad Dominum migravit, **societati dioecesanae precum reciprocarum pro felici morte adscriptus.**

A. R. **Martini Goliński**, Vice Decani et Parochi in Radłów, qui die 8. Junii mane repentina morte (apoplexia) e vivis discessit anno aetatis 66, sacerdotii 40.

Mutationes inter Venerabilem Curatum.

N. 215/praes. A. R. *Ludovicus Rojkowski*, Parochus in Cmolas, condecoratus Expositorio canonicali.

N. 217/praes. A. R. *Joannes Capistranus Josephus Machalski*, Capellanus honor. S[mi] Patris, Parochus in Spytkowice ad Zator, condecoratus Expositorio canonicali.

N. 2434. R. *Stephanus Kossecki*, Cooperator in Willamowice, translatus est in eadem qualitate ad Skawina.

N. 2520. R. *Andreas Sękowski*, Cooperator in Radgoszcz, translatus est ad Ecclesiam parochialem in Ryglice.

L. 2518.

Ces. król. uprzywil. Galicyjski akcyjny bank hipoteczny nadesłał Biskupiemu Konsystorzowi wykaz 28. Lutego 1877 i w poprzednich latach wylosowanych listów hipotecznych, który dla wiadomości Wiel. dusz pasterzy przez wzgląd iż listy te do fundacyj pobożnych mogą być i są używane, tutaj umieszczamy:

WYKAZ

dnia 28. Lutego 1877 i w poprzednich latach wylosowanych jeszcze w obiegu będących listów hipotecznych.

Ser. **A.** à złr. **100.**

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
95	1871	594	1877	1175	1877	1665	1877
137	1877	755	1876	1193	1877	1722	1875
149	1875	912	1873	1233	1877	1728	1877
155	1877	934	1869	1239	1877	1804	1877
171	1875	941	1875	1245	1875	1835	1877
173	1877	964	1877	1273	1874	1842	1877
188	1875	991	1877	1321	1877	1896	1871
230	1877	1008	1877	1361	1877	1900	1877
260	1877	1013	1877	1379	1870	1971	1877
321	1873	1035	1876	1437	1876	2038	1877
370	1877	1054	1877	1440	1873	2046	1875
403	1877	1060	1877	1471	1877	2109	1876
418	1869	1088	1877	1510	1877	2191	1871
439	1877	1091	1877	1555	1877	2205	1877
550	1873	1096	1873	1557	1877	2285	1875
556	1877	1101	1877	1586	1876	2318	1875
572	1877	1121	1870	1646	1876	2349	1876
574	1877	1136	1877	1653	1877	2365	1875

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
2384	1877	3916	1872	6395	1874	7840	1877
2405	1877	3936	1877	6425	1877	7927	1877
2419	1871	3954	1877	6480	1877	7945	1876
2426	1874	3959	1877	6484	1877	8050	1873
2479	1876	4013	1877	6494	1877	8058	1874
2498	1877	4254	1876	6710	1875	8074	1877
2519	1877	4263	1876	6747	1877	8090	1877
2536	1877	4364	1877	6799	1875	8182	1877
2569	1877	4417	1877	6808	1876	8259	1877
2656	1877	4461	1876	6820	1877	8264	1877
2807	1877	4545	1877	6824	1876	8347	1877
2824	1876	4681	1875	6837	1877	8414	1877
2852	1877	4752	1877	6863	1877	8427	1877
2906	1876	4757	1877	6868	1877	8461	1877
2909	1877	4819	1874	6877	1877	8505	1877
2918	1877	4847	1877	6900	1874	8548	1875
3043	1877	4865	1876	6926	1877	8688	1877
3049	1877	4870	1875	7058	1877	8778	1877
3056	1877	4979	1876	7091	1877	8799	1876
3079	1877	5043	1877	7134	1875	8853	1877
3119	1877	5119	1877	7162	1877	8868	1877
3120	1877	5231	1877	7182	1876	9085	1877
3191	1876	5270	1873	7207	1877	9095	1877
3238	1877	5364	1877	7215	1876	9098	1877
3341	1877	5380	1876	7272	1877	9126	1874
3357	1877	5530	1876	7411	1877	9149	1877
3370	1877	5592	1877	7423	1877	9211	1876
3425	1877	5612	1877	7476	1877	9256	1877
3433	1874	5631	1874	7493	1877	9281	1876
3568	1877	5644	1875	7526	1877	9289	1877
3571	1876	5704	1877	7544	1877	9321	1876
3649	1876	5722	1877	7562	1877	9339	1874
3686	1874	5743	1876	7589	1876	9404	1877
3714	1877	5746	1876	7605	1875	9476	1876
3747	1877	5982	1877	7611	1877	9534	1877
3750	1877	6056	1874	7628	1877	9605	1877
3769	1877	6091	1877	7654	1877	9685	1875
3791	1877	6176	1877	7677	1875	9702	1877
3831	1874	6216	1877	7685	1876	9803	1877
3864	1877	6226	1877	7751	1876	9814	1877
3877	1877	6239	1877	7761	1877	9840	1875
3908	1877	6298	1877	7797	1877	9868	1875

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
9960	1877	11306	1876	13005	1877	13693	1877
10074	1877	11311	1877	13046	1877	13771	1877
10112	1877	11365	1876	13070	1876	13869	1877
10157	1876	11371	1876	13082	1877	14048	1877
10195	1877	11398	1876	13085	1877	14117	1877
10200	1875	11613	1877	13135	1876	14126	1877
10325	1877	11625	1877	13150	1877	14407	1877
10333	1877	11751	1877	13207	1877	14446	1877
10414	1877	11775	1877	13275	1877	14545	1877
10797	1877	11820	1877	13368	1877	14661	1877
10807	1877	12017	1877	13422	1877	14698	1877
10830	1877	12059	1877	13514	1877	14720	1877
10925	1877	12114	1877	13556	1877	14739	1877
10957	1877	12526	1877	13557	1877	14743	1877
11009	1877	12819	1877	13562	1877	14799	1877
11016	1877	12870	1877	13565	1877		
11087	1876	12890	1876	13568	1877		
11195	1877	12894	1876	13616	1877		

Ser. B. á złr. **300**.

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
54	1877	1352	1877	1831	1873	3158	1875
268	1869	1361	1877	2089	1872	3174	1877
280	1877	1375	1871	2128	1877	3214	1877
345	1877	1385	1877	2251	1876	3281	1877
391	1876	1423	1877	2264	1877	3364	1877
396	1877	1460	1877	2422	1876	3387	1877
467	1876	1463	1877	2494	1874	3421	1877
546	1876	1541	1877	2561	1877	3425	1876
684	1877	1546	4877	2584	1877	3463	1877
687	1877	1579	1877	2717	1877	3465	1877
771	1877	1591	1876	2760	1877	3494	1877
836	1877	1598	1876	2786	1876	3529	1877
875	1876	1617	1877	2920	1877	3634	1877
981	1877	1639	1877	2968	1877	3655	1877
1018	1877	1675	1875	3006	1877	3688	1875
1024	1877	1722	1871	3013	1877	3715	1875
1033	1877	1735	1877	3040	1874	3758	1873
1052	1877	1784	1877	3050	1876	3788	1874
1084	1876	1799	1877	3074	1877	3805	1876
1182	1877	1812	1877	3080	1877	3911	1877

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
4000	1877	4665	1877	5998	1877	7345	1877
4032	1877	4701	1876	6078	1876	7361	1877
4035	1876	4730	1877	6302	1877	7474	1877
4047	1877	5005	1877	6306	1877	7596	1877
4074	1877	5006	1877	6344	1877	7627	1877
4223	1877	5067	1877	6514	1876	7688	1876
4247	1877	5110	1876	6518	1877	7739	1877
4308	1877	5122	1875	6560	1875	7743	1877
4315	1877	5268	1877	6620	1876	7764	1877
4327	1875	5364	1877	6662	1877	7806	1877
4361	1877	5529	1877	6691	1877	7838	1877
4395	1877	5684	1876	6754	1877	7861	1877
4405	1877	5708	1877	6810	1877	7909	1877
4537	1877	5715	1875	6879	1877	8073	1877
4561	1877	5732	1877	6898	1877	8084	1877
4580	1876	5800	1877	7059	1877	8140	1877
4598	1877	5859	1877	7171	1877	8251	1877
4607	1874	5955	1877	7264	1877	8593	1877
4652	1877	5981	1875	7308	1876	8737	1877

Ser. **C.** à złr. **500**.

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
103	1877	617	1873	1148	1877	2132	1877
109	1877	624	1874	1280	1876	2145	1877
215	1877	644	1876	1344	1877	2221	1875
246	1875	696	1877	1402	1877	2292	1874
252	1877	753	1875	1448	1877	2333	1877
270	1877	786	1876	1505	1876	2430	1877
293	1877	840	1877	1524	1877	2512	1877
334	1877	850	1875	1589	1876	2542	1876
358	1876	854	1877	1632	1877	2590	1877
429	1875	860	1877	1648	1877	2597	1874
448	1877	862	1877	1666	1878	2804	1876
449	1876	881	1877	1675	1871	2907	1874
474	1876	909	1877	1689	1875	2909	1874
478	1877	948	1872	1748	1876	2919	1877
496	1875	977	1875	1776	1876	2958	1877
504	1873	998	1877	1840	1877	2959	1877
509	1877	1035	1877	1977	1873	3107	1877
582	1874	1042	1874	1978	1872	3151	1876
597	1877	1048	1877	1980	1873	3155	1877

Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku	Num.	Płatny 1. Września roku
3172	1877	4364	1877	5754	1876	7386	1877
3241	1877	4403	1877	5791	1877	7405	1876
3276	1877	4493	1877	5797	1877	7411	1877
3387	1877	4543	1877	5949	1877	7419	1877
3455	1874	4594	1877	5969	1877	7559	1877
3461	1877	4645	1877	5979	1877	7636	1877
3470	1876	4649	1877	6151	1877	7772	1877
3472	1876	4712	1876	6198	1876	7846	1877
3686	4876	4776	1877	6304	1876	7880	1877
3756	1877	4805	1877	6460	1877	7892	1877
3813	1877	4809	1877	6505	1877	7986	1877
3817	1877	4844	1877	6519	1877	8083	1877
3819	1877	4876	1877	6616	1877	8090	1877
3824	1877	4979	1877	6736	1876	8292	1877
3838	1877	4983	1877	6737	1877	8385	1877
3875	1877	5034	1874	6780	1876	8420	1877
3905	1873	5106	1877	6951	1877	8448	1877
3960	1877	5134	1877	7070	1877	8467	1877
3976	1877	5181	1877	7100	1877	8776	1877
3987	1876	5230	1877	7144	1877	8861	1877
4208	1877	5522	1877	7255	1876	8887	1877
4248	1876	5583	1877	7354	1877	8971	1877
4308	1876	5619	1877	7370	1877	9020	1877

Dokończenie nastąpi.

E Consistorio Episcopali,

Tarnoviae, die 12. Junii 1877.

JOSEPHUS ALOJSIUS,

EPISCOPUS TARNOVIENSIS.

Tarnoviae 1877. Typis A. Rusinowski, Typographi ad honores Episcopalis. Impensis Consistorii.